

národní
úložiště
šedé
literatury

Veřejnost vyšetřovacích výborů parlamentů

Sylová, Jindřiška; Kavěna, Martin
2003

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-254160>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 21.04.2018

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

Parlament České republiky

Kancelář Poslanecké sněmovny

Parlamentní institut

Veřejnost vyšetřovacích výborů parlamentů

Informační podklad: č. 1.151

Zpracovali:

JUDr. Jindřiška Syllová, CSc.

Martin Kavěna LL.B., B.C.L.

listopad 2003

OBSAH

OBSAH.....	2
ÚVOD.....	3
BELGIE.....	3
Zvláštní ustanovení týkající se Sněmovny zástupců:.....	4
Zvláštní ustanovení týkající se Senátu:.....	5
FRANCIE.....	6
Národní shromáždění:.....	6
Senát:.....	7
KANADA.....	8
Dolní sněmovna:.....	8
Senát:.....	9
NĚMECKO.....	10
RAKOUSKO.....	12
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ.....	13
Dolní sněmovna:.....	13
Sněmovna lordů:.....	13
SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ.....	15
Sněmovna reprezentantů:.....	15
Senát:.....	17
PRAMENY.....	19

ÚVOD

Ve státech, kde není vláda politicky odpovědná parlamentu (zjm. v USA), mají všechny parlamentní výbory značné vyšetřovací pravomoci. Občas je také využíváno možnosti ustanovit zvláštní vyšetřovací výbor. V dalších anglosaských státech (např. v Kanadě a Spojeném království) je vláda politicky odpovědná přímo parlamentu. V těchto státech se častěji zřizují zvláštní vyšetřovací výbory, přesto mají i stálé výbory značné vyšetřovací pravomoci. Právní úprava států s kontinentální právní tradicí (např. Francie, Belgie, Německo) výslovně upravuje institut zvláštního parlamentního vyšetřovacího výboru, který disponuje podstatně širšími vyšetřovacími pravomocemi než ostatní výbory. Procedura v těchto výborech se často řídí procedurálními pravidly soudními. V obou právních tradicích lze konstatovat, že jednání parlamentních výborů při provádění vyšetřování je často zpřístupněné veřejnosti, zejména při výslechu svědků a provádění důkazů.

BELGIE

Článek 56 belgické ústavy¹ stanoví, že obě komory belgického parlamentu mají vyšetřovací pravomoci. Zákon o parlamentním vyšetřování ze dne 3. května 1880², jakož i jednací řády obou komor stanoví právní rámec těchto pravomocí. Návrh na zahájení vyšetřování předloží poslanec nebo senátor příslušné komoře, která jej projedná stejným způsobem jako návrh zákona. Zákon o parlamentním vyšetřování stanoví, že Sněmovna zástupců nebo Senát mohou přímo vykonávat vyšetřování nebo může být ustaven zvláštní vyšetřovací výbor (v praxi není první varianta používána). Vyšetřovací výbor (nebo vyšetřovací komora) disponuje stejnými pravomocmi jako vyšetřovací soudce: výbor může předvolávat svědky a odborníky a provádět důkazy. Vyšetřování může trvat i několik měsíců³. Při ukončení vyšetřování předloží výbor zprávu plénu příslušné komory, která zprávu projedná. Je-li zahájeno soudní projednávání věci, kterou výbor nebo komora vyšetřuje, nemusí být řízení před výborem nebo komorou ukončeno (např. aféra Transnuklear byla vyšetřovaná zvláštním vyšetřovacím výborem i soudem). Souběžné soudní a parlamentní vyšetřování se však nesmí navzájem brzdit či omezovat.

¹ La Constitution Belge, web: <http://www.senate.be/doc/const_fr.html>.

² Zákon o parlamentním vyšetřování ze dne 8. května 1880 (dále jen zákon o parlamentním vyšetřování), http://www.juridat.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=1880050330%

³ Commissions d'enquête instituées par le Sénat, web: <http://www.senate.be/doc/onderzoekscommissies_fr.html>.

Jednání vyšetřovacího výboru je vždy veřejné, ledaže výbor rozhodne o neveřejném jednání (čl. 3 zákona o parlamentním vyšetřování, čl. 39 jednacího řádu Sněmovny zástupců⁴, čl. 8 jednacího řádu Senátu⁵). Členové výboru a komory jsou vázáni mlčenlivostí o věcech, které se odehrály před výborem v době, kdy jednal neveřejně. Konečná zpráva výboru je však veřejně publikována.

Zvláštní ustanovení týkající se Sněmovny zástupců:

Požádá-li někdo vyšetřovací výbor o záznam či protokol z ústního svědectví, které bylo podáno před výborem v rámci veřejného zasedání výboru, rozhodne o žádosti výbor po zvážení oprávněných zájmů. Pokud by poskytnutím zápisu nastalo riziko, že by výbor poškodil základní práva některé osoby, zejména právo na soukromý život, na rodinný život, na čest nebo právo na dobrou pověst, pak výbor žádost zamítne (čl. 146 odst. 1 jednacího řádu Sněmovny zástupců). Stejně pravidlo se použije, týká-li se žádost svědectví, které bylo poskytnuto při neveřejném zasedání vyšetřovacího výboru, pokud se výbor výslovně nezavázal udržet svědectví v tajnosti (čl. 146 odst. 2 jednacího řádu Sněmovny zástupců). Zavázal-li se však výbor udržet svědectví v tajnosti, žádost musí zamítnout (čl. 146 odst. 3 jednacího řádu Sněmovny zástupců). Stejná pravidla se týkají svědectví podaného před celou Sněmovnou zástupců v rámci její vyšetřovací pravomoci.

Zveřejní-li některý člen vyšetřovacího výboru informaci, kterou výbor získal během neveřejného jednání, poruší tím povinnost mlčenlivosti, která je stanovena v čl. 3 zákona o parlamentním vyšetřování a v čl. 67 jednacího řádu Sněmovny zástupců (ledaže výbor rozhodl o zveřejnění této informace v souladu s výše uvedeným postupem). Jednací řád pak stanoví tyto sankce: člen, který porušil povinnost mlčenlivosti, je vyloučen do konce volebního období ze členství ve všech orgánech Sněmovny zástupců, kde by mohl přijít do styku s důvěrnými informacemi, a je mu snížen poslanecký plat o 20% po dobu tří měsíců. Vyšetřovací výbor není doplněn o náhradního člena. O tom, zda člen výboru porušil povinnost mlčenlivosti, rozhoduje předseda Sněmovny zástupců po konzultaci s vyšetřovacím výborem a vyslechnutí obviněného člena.

⁴ Règlement de la Chambre des représentants,
http://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/publications/reglement/reglementF.pdf

⁵ Règlement du Sénat de Belgique, http://www.senate.be/doc/reglement_fr.html

Informace a dokumenty získané vyšetřovací komisí od justičních či správních orgánů státní správy nemohou být v průběhu vyšetřování zveřejněny výborem, komorou či jednotlivými členy (i pokud samotné jednání výboru probíhá veřejně). Po ukončení vyšetřování jsou tyto informace a dokumenty zaslány zpět příslušnému orgánu, který je poskytl, ledaže Sněmovna zástupců rozhodne, že některé jejich části budou přidány do dokumentace činnosti výboru.

Zvláštní ustanovení týkající se Senátu:

Jednací řád Senátu neupravuje takto podrobně postup pro poskytování informací o jednání výboru na základě doručené žádosti. Čl. 77 odst. 1 jen stanoví, že senátor, který by zveřejnil informace získané v průběhu neveřejného jednání vyšetřovacího výboru nebo komory a tím poškodil dobré jméno a důstojnost Senátu nebo ohrozil řádný průběh vyšetřování nebo věrohodnost vyšetřování, bude sankcionován. Věci se zabývá samotný vyšetřovací výbor na žádost některého z členů výboru nebo tajemníka výboru. Po vyslechnutí stanoviska obviněného člena rozhodne výbor o tom, zda se činu dopustil, a o uložení případné sankce. Výbor může člena upozornit na jeho nevhodné chování, pokárat ho nebo navrhnout Senátu, aby byl vyloučen z vyšetřovacího výboru. Vyloučený člen je nahrazen náhradníkem.

FRANCIE

Národní shromáždění:

Národní shromáždění zřizuje jak stálé výbory, tak i zvláštní vyšetřovací výbory. Jednací řád⁶, jakož i nařízení č. 58-1100⁷ (které se aplikuje na výbory obou komor parlamentu) stanoví právní rámec jednání těchto výborů.

Stálé výbory vykonávají kontrolní činnost (kontrolují činnost vlády a ministerstev) i legislativní činnost (projednávají návrhy zákonů). Za účelem naplnění kontrolní činnosti mohou stálé výbory organizovat slyšení, při nichž mohou požadovat informace od členů vlády, jakož i od státních zaměstnanců (se souhlasem příslušného ministerstva). Od r. 1988 může stálý výbor rozhodnout o neuplatnění zásady neveřejného jednání. V takovém případě je jednání výboru a výsledků svědků veřejné a zpřístupněné médiím (vč. možnosti televizního přenosu). Stálé výbory mohou rovněž požádat Národní shromáždění, aby byly pověřeny výkonem vyšetřovacích pravomocí, kterými disponují vyšetřovací výbory.

Zvláštní vyšetřovací výbory mohou být zřízeny usnesením Národního shromáždění (čl. 140 jednacího řádu). V usnesení musí být uvedeny skutečnosti, které vyžadují ustanovení vyšetřovacího výboru nebo musí být označeny ty veřejné služby nebo národní podniky, jejichž správa má být prošetřena zvláštním vyšetřovacím výborem. Vyšetřovací výbor nesmí mít více jak 30 členů. Výbor je ustaven na dobu nepřevyšující 6 měsíců – po uplynutí této doby je činnost výboru ukončena, ať byla vypracovaná zpráva nebo ne. Je-li zahájeno soudní projednávání věci, kterou výbor vyšetřuje, musí být řízení před výborem okamžitě ukončeno.

Od r. 1992 platí pravidlo, že jednání vyšetřovacích výborů je veřejné (jednání pak může být i předmětem televizního přenosu), ledaže výbor rozhodne o neveřejném jednání (čl. 142-1 jednacího řádu). V praxi bývají některé vnitřní porady vyšetřovacího výboru (např. při přípravě konečné zprávy) neveřejné.

Výbor může rozhodnout o tom, že do konečné zprávy začlení dodatek, který obsahuje (některé) dokumentární důkazy, které byly provedeny výborem v průběhu vyšetřování, jakož i

⁶ Règlement de l'Assemblée Nationale, web: <<http://www.assemblee-nat.fr/connaissance/reglement.asp>> (čl. 140-144).

⁷ Ordonnance n° 58-1100 du 17 novembre 1958 relative au fonctionnement des assemblées parlementaires, čl. 6, web: <<http://www.adminet.com/jo/textes/ld.html>>.

přepis ústního svědectví, které bylo vyslechnuto výborem. Nerozhodne-li Národní shromáždění ve veřejném zasedání jinak, je zpráva výboru vč. dodatků vytištěna a publikována. Zpráva výboru je doručena předsedovi Dolní komory a záznam o jejím doručení je publikován v Úředním věstníku.

Senát:

Senát, stejně jako Národní shromáždění, zřizuje stálé výbory i vyšetřovací výbory (kap. 2 jednacího řádu Senátu⁸). Na tyto výbory se aplikují stejná pravidla jako na výbory Národního shromáždění (pravidla jsou stanovena jednotně pro výbory obou komor nařízením č. 58-1100).

⁸ Règlement du Sénat, web: <<http://www.senat.fr/reglement/reg3.html>>.

KANADA

Výbory obou komor kanadského parlamentu se skládají z tzv. standing committees a special committees. Stejně jako v USA, standing committees jsou legislativními výbory a zabývají se jak návrhy zákonů, tak i obecnými otázkami, které se týkají případné budoucí legislativní činnosti. Special committees se zabývají specifickými úkoly, např. vyšetřováním konkrétní záležitosti. Všechny výbory kanadského parlamentu mají vyšetřovací pravomoci, kterých mohou využít při výkonu svých funkcí.

Jednací řád každé komory stanoví právní rámec jednání výborů (standing i special).

Dolní sněmovna:

Dolní sněmovna jedná v souladu s Jednacím řádem (tzv. Standing orders⁹), precedentem a obyčejem (čl. 1 Standing orders). Procesní pravidla jsou v praxi shrnuta v neúředním dokumentu nazvaném *Précis of procedure*¹⁰.

Jednání výboru je zpravidla veřejné a zpřístupněné médiím. Výbor však může rozhodnout, že bude jednat - tj. i vyslyšet svědky - neveřejně. V praxi jednají výbory neveřejně o vnitřních věcech (např. jednání o rozpočtu výboru, o přijímání zaměstnanců výboru atd.) nebo při psaní zprávy o své činnosti.

Výbory Dolní sněmovny mají pravomoc předvolat svědky a získat písemné důkazy a záznamy v souladu s obyčejem, čehož využívají zejména při vyšetřovací činnosti. Legislativní výbor může jen předvolat expertní svědky pro objasnění technických aspektů konkrétního návrhu zákona. Další stálé výbory (vč. zvláštních vyšetřovacích výborů) takto nejsou omezeny. Odmítne-li svědek svědčit, může výbor o této skutečnosti podat zprávu Dolní sněmovně. Dolní sněmovna (stejně jako Senát) má právo donutit svědky, aby vypovídali pod přísahou před výborem (čl. 10 odst. 2 Zákon o kanadském Parlamentu¹¹). Výslech svědků, jakož i jiné provedené důkazy podléhají parlamentní imunitě (Parliamentary privilege). To znamená, že svědek nesmí být stíhán na základě svého svědectví před výborem – svědek tedy

⁹ Standing Orders of the House of Commons, web:

<<http://www.parl.gc.ca/information/about/process/house/standingorders/toc-e.htm>>.

¹⁰ Précis of procedure, Fifth Ed., web: <<http://www.parl.gc.ca/precis/tabcon-e.htm>>.

¹¹ Parliament of Canada Act, R.S. 1985, c. P-1, web: <<http://laws.justice.gc.ca/en/p-1/88891.html>>.

nemůže odmítnout vypovídat z důvodu obavy, že by tak sám sebe vystavil riziku trestního stíhání.

Senát:

Senát jedná v souladu s Jednacíím řádem (tzv. Rules of the Senate¹²), precedentem a obyčejem.

Stejně jako výbory Dolní sněmovny mají i senátní výbory pravomoc předvolat svědky a získat písemné důkazy v souladu s obyčejem. Část X jednacího řádu upravuje postup při jednání výboru. **Čl. 92 odst. 1 a 2 stanoví, že schůze senátních výborů jsou vždy veřejné, ledaže výbor rozhodne o neveřejném jednání v případě, že bude jednat o těchto věcech: platech, mzdách a jiných zaměstnaneckých výhodách zaměstnanců výboru, vyjednávání o pracovních smlouvách zaměstnanců, jednání o jiných pracovněprávních věcech, jednání o jiných věcech týkajících se zaměstnanců výboru, jednání o navrhovaném programu jednání nebo při psaní zprávy o činnosti výboru.** Jednání podvýborů mohou být vždy prohlášena za neveřejná, ledaže podvýbor projednává jednotlivé body návrhu zákona.

¹² Rules of the Senate, web: <<http://www.parl.gc.ca/information/about/process/senate/rules-e/senrules-e.htm>>.

NĚMECKO

Institut parlamentních vyšetřovacích výborů je upraven zcela nově (na základě čl. 44 Základního zákona), a to zákonem o vyšetřovacím výboru (BGBl. I, S. 1142, PUAG), který je v účinnosti od r. 2001. Parlamentní vyšetřování má dlouhou tradici (od r. 1950) a je značně využíváno. Zatím bylo konstituováno 33 vyšetřovacích výborů. Způsob vyšetřování se blíží soudnímu jednání (obdobná je ochrana svědků a další náležitosti). Kromě zvláštního vyšetřovacího výboru může podle zákona jednat i Výbor pro obranu Spolkového sněmu, a to za podmínek daných § 34 zákona o vyšetřovacím výboru.

Veřejnost jednání je upravena velmi podrobně. Porady a usnášení výboru jsou vždy neveřejné. Přítomni mohou být (kromě členů) jen spolupracovníci frakcí. O způsobu a obsahu sdělení na veřejnost z těchto neveřejných zasedání rozhoduje výbor. **Dokazování je podle zákona veřejné (§13 zákona), až na určité výjimky stanovené zákonem.**

Vyšetřovací výbor vyloučí veřejnost v případě, že:

- se jedná o okolnostech osobního života svědků či třetích osob, o okolnostech, jejichž veřejné projednání by mohlo porušit převažující chráněné zájmy
- je nutno vzít v úvahu (zajistit, aby nedošlo) případné ohrožení života, zdraví nebo svobody svědků nebo jiných osob
- jedná se o obchodním, provozním, objevitelském či bankovním tajemství, prostřednictvím čehož by mohly být porušeny převažující chráněné zájmy
- pokud stojí proti zvláštní zájmy Spolku nebo země, zejména pokud je nutno vzít v úvahu (zajistit, aby nedošlo k) ohrožení zájmů Spolkové republiky nebo jejích vztahů s jinými státy.

Vyšetřovací výbor může zakázat vstup i jednotlivým osobám za obdobných podmínek.

Návrh na vyloučení veřejnosti může podat buď člen výboru, člen Spolkové rady, Spolkové vlády a jejich zástupci, svědci, znalci a jiné osoby, které výbor informují. O vyloučení či omezení veřejnosti jednání rozhoduje vyšetřovací výbor. Předseda výboru odůvodní na veřejném jednání výboru rozhodnutí o vyloučení či omezení veřejnosti.

Důkazní prostředky, dokazování a porady může vyšetřovací výbor zařadit pod určitý stupeň utajení. Rozhodnutí o stupni utajení se řídí Řádem o utajení Spolkového sněmu. Závěrečné

zprávy, které podléhají utajení, jsou přístupné jen členům výboru, členům Spolkové vlády, Spolkové rady a jejich zmocněncům. Ostatní pracovníci, kteří k nim mají přístup, musí být zmocněni a prověřeni pro přístup k utajovaným skutečnostem a musí utajené skutečnosti udržet v tajnosti.

Pokud se jedná o skutečnosti osobního rázu, obchodní a provozní tajemství, může o nich člen výboru mluvit jen po získání souhlasu dotčené osoby (osob). To neplatí, pokud je zveřejnění tajemství zakázáno zákonem.

RAKOUSKO

Rakouský parlament nemá vyšetřovací pravomoci, jeho šetření a zjišťovací komise (Enquete) je svým charakterem nikoliv na úrovni vyšetřování věci, ale spíše věcného hledání správného řešení problému. Příslušná komise v Národní radě nemá oprávnění k výslechu svědků apod.

Šetření a zjišťovací komise (Enquete)

1. Šetření

Hlavní výbor Národní rady se může usnést na návrh svého předsedy nařídít konání parlamentního šetření. Šetřením je vyžádání písemných svědectví, slyšení znalců a jiných informovaných osob o záležitostech v oblasti legislativních pravomocí Spolku. Šetření vede hlavní výbor Národní rady. **Šetření jsou přístupná médiím, pokud hlavní výbor nerozhodne jinak.** Osoby, které se mohou účastnit výborů, se mohou účastnit jako diváci i šetření. O přítomnosti médií rozhodne předseda Rady podle prostorových možností. Z jednání o šetření se pořizuje stenografický zápis, jeho opis se tiskne.

Svým charakterem se šetření blíží interpelaci. Příkladem je šetření ve věci bezpečnosti potravin v Rakousku a Evropě, pozvaným je příslušný ministr a další odborníci.

2. Zjišťovací komise (Enquete-Kommission)

Hlavní výbor má možnost zřídit na základě § 98 zákona o svém jednacím řádu zjišťovací komisi k „přípravě rozhodnutí v rozsáhlých a významných záležitostech“ v oblasti legislativních pravomocí Spolku. Zjišťovací komise končí svoji činnost zprávou plénu Národní rady. **Zjišťovací komise má oprávnění se usnést, aby části jejího zasedání byly provedeny za účasti veřejnosti, a to podle shodných pravidel jako u projednávání zpráv vlády (tj. podle prostorových možností zasedacího sálu).** Na činnost zjišťovací komise se vztahují ostatní ustanovení týkající se výborů.

Celkový počet zjišťovacích komisí, které pracují ve stejné době, nesmí přesáhnout 3. Svým charakterem se zjišťovací komise blíží v PSP ČR zakládaným podvýborům – příkladem je komise pro otázky rovnosti zacházení, otázky spolkové ochrany zvířat aj.

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Dolní sněmovna:

Výbory Dolní sněmovny britského parlamentu se skládají z tzv. standing committees (stálé výbory) a select committees. Stálé výbory jsou legislativními výbory, které se zabývají navrhovanými zákony. Select committees jsou výbory kontrolní a vyšetřovací. Jde o 18 výborů, z nichž každý kontroluje činnost jednoho ministerstva. Každý select committee zkoumá výdaje, správu a politiku (policy) příslušného ministerstva a podřízených orgánů. Právní instrument, který ustanovil daný výbor (tzv. terms of reference) přesně stanoví jeho působnost. V rámci této působnosti pak výbor vykonává svou činnost – hlavní postup, kterým výbory zkoumají činnosti ministerstva, je postupem vyšetřovacím (inquiry).

Výbor sám stanoví rozsah a účel plánovaného vyšetřování a veřejně jej oznámí. Výbor zkoumá písemné důkazy, které mu jsou poskytnuty zainteresovanými osobami (nebo o které si výbor požádá) a případně vyslechne ústní svědectví. Výbor může pořádat výjezdy pro bližší seznámení se s danou problematikou. Tzv. full inquiry (kompletní prošetření) zpravidla vyústí ve vydání zprávy, která je veřejně publikovaná (i na Internetu). Kratší prošetření některé problematiky však nemusí nutně vyústit ve vydání zprávy, nýbrž může spočívat jen v krátkém zasedání, při němž se výbor seznámí s písemnými důkazy a případně vyslechne několik svědků pro svou vlastní potřebu. Výbor zpravidla nejedná o věcech, které jsou předmětem soudního řízení.

Výslech svědků a provádění jiných důkazů bývá v praxi veřejné a zpřístupněné médiím (včetně rozhlasového či televizního přenosu). Ostatní jednání výboru (porady) bývá v praxi neveřejné, veřejně se však publikuje konečná zpráva výboru, jakož i písemné důkazy a záznam ústního svědectví. Pokud si svědek přeje, aby bylo jeho svědectví vyslechnuto v neveřejném zasedání (a nebylo následně publikováno), musí oznámit tento úmysl předem zapisovateli výboru. Konečné rozhodnutí však učiní výbor. Výbor také zpravidla rozhodne o neveřejném výslechu svědka, jedná-li se o citlivé informace (např. vojenské informace). Stejně jako v Kanadě podléhá svědectví podané před výborem parlamentní imunitě (čl. 9 Bill of Rights z r. 1689).

Sněmovna lordů:

V rámci Sněmovny lordů působí daleko menší počet výborů. Sněmovna lordů nezřizuje stálé výbory – návrhy zákonů se zabývá celá komora. Select committees Sněmovny lordů se

skládají ze dvou základních výborů (výbor pro Evropskou unii a výbor pro vědu a technologii) a z jednoho *ad hoc* výboru, který se zabývá některou aktuální otázkou či tématikou (v současné době ústavněprávní výbor). Další select committees jsou ustaveny podle potřeby, zabývají se zejména vnitřními záležitostmi Sněmovny lordů (např. procesněprávní výbor, imunitní výbor) a některými aspekty navrhovaných zákonů (např. společný výbor pro kodifikační zákony). Postup při jednání výborů je obdobný jako postup jednání výborů Dolní sněmovny.

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ

Výbory obou komor amerického Kongresu se skládají z tzv. standing committees a select committees (někdy i tzv. special committees). Standing committees (stálé výbory) jsou legislativními výbory a zabývají se jak návrhy zákonů, tak i obecnými směry budoucí legislativní činnosti. Select či special committees se zabývají kontrolními, vyšetřovacími a organizačními záležitostmi. Všechny výbory amerického Kongresu mají vyšetřovací pravomoci, kterých mohou využít při výkonu svých funkcí.

Stálé výbory zpravidla využívají při jednání o návrhu zákona svých zejména zjišťovacích ale i vyšetřovacích pravomocí. Výbor svolává slyšení, v nichž shromažďuje informace a vyslýchá názory odborníků na tematiku navrhované zákonné úpravy. Odborník, který vystoupí před výborem jako svědek, vysvětlí svůj názor a odpovídá na případné dotazy členů výboru. Stálé výbory rovněž někdy zmocní podvýbor, aby vyšetřil nějaké aktuální události s cílem doporučit podobu případné budoucí zákonné úpravy. Příkladem může být vyšetřování praktik zkrachovalé americké firmy Enron vyšetřovacím podvýborem výboru energetiky a obchodu Dolní komory.¹³

V některých případech zřídí Sněmovna reprezentantů nebo Senát zvláštní select committee *ad hoc* pro vyšetření některé záležitosti. Takto byl zřízen např. senátní výbor, který se zabýval aférou Watergate (tzv. Ervinův výbor)¹⁴ nebo senátní výbor, který se zabýval aférou Iran-contra.¹⁵

Jednací řád každé komory stanoví právní rámec jednání výborů (standing i select).

Sněmovna reprezentantů:

Jednací řád (Rules of the House of Representatives¹⁶) 108. volebního období byl přijat usnesením č. 5 ze dne 7. ledna 2003¹⁷. Zpravidla se přijímá stejný jednací řád jako

¹³ Viz. Hearing before the Subcommittee on oversight and investigations of the Committee on Energy and Commerce – House of Representatives, 107th Congress, 2nd sess., web: <<http://energycommerce.house.gov/107/hearings/02052002Hearing481/print.htm>>.

¹⁴ Select Committee on Presidential Campaign Activities (7. února 1973).

¹⁵ Select Committee on Secret Military Assistance to Iran and the Nicaraguan Opposition (6. ledna 1987).

¹⁶ Rules of the House of Representatives, web: <http://www.house.gov/rules/house_rules_text.htm>.

¹⁷ Sněmovna reprezentantů přijímá nový jednací řád pro každé volební období (volební období trvá dva roky, začíná zpravidla lichým rokem: 2001-2003, 2003-2005 atd.), viz. web:

v předchozím volebním období, až na drobné změny (jednací řád byl však rekodifikován ve 106. volebním období).

Pravidlo XI stanoví pravidla týkající se jednání výborů Sněmovny reprezentantů.

Oznámení o jednání výboru: Odst. 2(g)(3) stanoví, že předseda výboru musí veřejně sdělit datum, místo a předmět jednání výboru v předstihu minimálně jednoho týdne. V případě dobrých důvodů (good cause) lze svolat jednání výboru i s menším předstihem¹⁸. Sdělení je publikováno v Daily Digest of the Congressional Record.

Veřejné jednání výboru: Odst. 2(g)(2)(A) stanoví, že schůze výborů a podvýborů jsou veřejné a zpřístupněné mediím (tzv. open session), ledaže výbor nebo podvýbor ve veřejném zasedání a za přítomnosti většiny svých členů odhlasuje, že (část) jednání výboru nebo podvýboru v daném dni bude neveřejné (tzv. executive session). Stejným způsobem může výbor rozhodnout o tom, že i jednání v následujícím dni bude neveřejné. Rozhodnutí o tom, že jednání výboru bude neveřejné, může být učiněno jen za splnění podmínky, že by zpřístupnění jednání veřejnosti a médiím ohrozilo národní bezpečnost, znehodnotilo citlivé informace týkající se vyšetřování trestné činnosti nebo by jiným způsobem porušilo jednací řád.

Výslech svědků: Odst. 2(k)(5) stanoví, že jakýkoli člen výboru může namítnout, že nastávající výslech svědka výborem by směřoval k pomluvě (defamacii), ponížení či kriminalizaci (obvinění z trestného činu) nějaké osoby. Sám svědek může namítnout, že jeho výslech by směřoval k pomluvě, ponížení či vlastní kriminalizaci. V takovém případě musí výbor rozhodnout o námitce prostou většinou v kvoru pro výslech svědků¹⁹. Rozhodne-li výbor, že je námitka opodstatněná, výslech svědka je neveřejný. Je-li většina členů výboru přítomná, může výbor rozhodnout prostou většinou přítomných členů o zveřejnění záznamu neveřejného výslechu.

<<http://www.house.gov/burr/congress.htm>>

¹⁸ V takovém případě musí předseda výboru získat souhlas nejvýše postaveného člena výboru z největší opoziční strany (ranking minority member) nebo souhlas většiny přítomných členů výboru. Pravidla výboru stanoví potřebné kvorum, které nesmí být menší než 1/3 všech členů výboru.

¹⁹ Pravidla výboru stanoví potřebné kvorum pro výslech svědků, který však nesmí být méně než dva členové výboru.

Senát:

Jednací řád (Standing Rules of the Senate)²⁰ byl naposled novelizován 27. dubna 2000. Pravidlo XXVI upravuje postup jednání senátních výborů.

Oznámení o jednání výboru: Odd. 4(a) stanoví, že každý výbor, s výjimkou rozpočtového výboru a finančního výboru, musí veřejně sdělit datum, místo a předmět jednání výboru alespoň s týdenním předstihem, pokud výbor nerozhodne, že existují dobré důvody pro to, aby výbor o dané věci jednal dříve.

Veřejné jednání výboru, výslech svědků: Odst. 5(b) stanoví, že schůze výborů (vč. jednání výborů při vyšetřování a výslechu svědků) jsou veřejné. Odst. 5(c) stanoví, že kdykoli je jednání výboru zpřístupněné veřejnosti, musí být zpřístupněno i médiím, vč. televizního a rozhlasového přenosu. Odst. 5(b) také stanoví důvody, pro které může být jednání výboru zneprístupněno veřejnosti veřejným hlasováním většinou všech členů výboru. Jde jmenovitě o to, že záležitosti, které bude výbor projednávat, nebo svědectví, která budou podávána,

- se bude týkat věcí, které je zapotřebí udržet v tajnosti v zájmu národní bezpečnosti nebo důvěrnosti mezinárodních vztahů Spojených států;
- se bude týkat zaměstnanců výboru nebo jen vnitřních organizačních nebo procesních věcí;
- je způsobilé inkriminovat některého jedince, vystavit ho opovržení nebo poškodit jeho profesní postavení nebo ho jinak vystavit veřejnému opovržení nebo újmě na cti nebo by zveřejnění způsobilo neopodstatněný zásah do soukromí jedince;
- prozradí totožnost informátora nebo policejního činitele nebo prozradí informace týkající se vyšetřování nebo stíhání trestného činu, přičemž je nutné, aby tyto informace zůstaly v tajnosti vzhledem k oprávněnému zájmu účinného vynucení práva;
- prozradí informace týkající se finančního nebo obchodního tajemství, pokud
 - A) federální zákon vyžaduje, aby tyto informace byly drženy v důvěrnosti státními zaměstnanci a funkcionáři, nebo
 - B) informace byly získány vládou na základě důvěrného sdělení (kromě informací získaných na základě žádosti, která byla státu podána s cílem získat státní finanční nebo jinou dotaci či výhodu) a jejich sdělení by způsobilo nepřiměřenou újmu postavení této osoby na trhu, nebo
- je způsobilé prozradit věci, které musí být drženy v tajnosti podle zákona nebo vyhlášek (regulations).

²⁰ Standing rules of the Senate, web: <<http://rules.senate.gov/senaterules/standingrules.txt>>.

Výbor může též rozhodnout, že jednání bude neveřejné po dobu nejvýše 14 dnů, během které bude projednávat, zda-li nadcházející svědectví či předmět jednání by mohly způsobit jeden z výše uvedených účinků, a bylo by tak nutné veřejně odhlasovat neveřejné jednání výboru.

PRAMENY

Belgie:

Commissions d'enquête instituées par le Sénat, web:

<http://www.senate.be/doc/onderzoekcommissies_fr.html>.

La Constitution Belge, web: <http://www.senate.be/doc/const_fr.html>.

Zákon o parlamentním vyšetřování ze dne 8. května 1880 (dále jen zákon o parlamentním vyšetřování), http://www.juridat.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=1880050330%

Règlement de la Chambre des représentants,

http://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/publications/reglement/reglementF.pdf

Règlement du Sénat de Belgique, http://www.senate.be/doc/reglement_fr.html

Francie:

Ordonnance n° 58-1100 du 17 novembre 1958 relative au fonctionnement des assemblées parlementaires, web: <<http://www.adminet.com/jo/textes/ld.html>>.

Règlement de l'Assemblée Nationale, web: <<http://www.assemblee-nat.fr/connaissance/reglement.asp>>.

Règlement du Sénat, web: <<http://www.senat.fr/reglement/reg3.html>>.

Kanada:

Parliament of Canada Act, R.S. 1985, c. P-1, web: <<http://laws.justice.gc.ca/en/p-1/88891.html>>.

Précis of procedure, Fifth Ed., web: <<http://www.parl.gc.ca/precis/tabcon-e.htm>>.

Rules of the Senate, web: <<http://www.parl.gc.ca/information/about/process/senate/rules-e/senrules-e.htm>>.

Standing Orders of the House of Commons, web:

<<http://www.parl.gc.ca/information/about/process/house/standingorders/toc-e.htm>>.

Německo:

Bundesrecht

Dieter Wiefelspütz, Das Untersuchungsabschuss des Bundes, Parlamentsfragen, 3/2002, str. 551

Rakousko:

Geschäftsordnung des Nationalrates, www rakouského parlamentu.

Spojené království:

Departmental Select Committees, House of Commons Information Factsheet P2.

House of Commons Select Committees – Guide for Witnesses, web:

<<http://www.parliament.uk/commons/selcom/witguide.htm>>.

Spojené státy americké:

Hearing before the Subcommittee on oversight and investigations of the Committee on Energy and Commerce – House of Representatives, 107th Congress, 2nd sess., web:

<<http://energycommerce.house.gov/107/hearings/02052002Hearing481/print.htm>>.

Rules of the House of Representatives, web:

<http://www.house.gov/rules/house_rules_text.htm>.

Standing rules of the Senate, web: <<http://rules.senate.gov/senaterules/standingrules.txt>>.